

**NATIONALE
SENIORSERTIFIKAAT**

GRAAD 12

SEPTEMBER 2023

BESIGHEIDSTUDIES V2

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur voordat die vrae beantwoord word.

- Hierdie vraestel bestaan uit DRIE afdelings en dek TWEE hoofonderwerpe.

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Bestaan uit DRIE vrae.

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae in hierdie afdeling.

AFDELING C: Bestaan uit TWEE vrae.

Beantwoord enige EEN van die twee vrae in hierdie afdeling.

- Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur en neem deeglik kennis van wat vereis word.

Let wel dat SLEGS die antwoorde op die eerste TWEE vrae gekies in AFDELING B en die antwoorde op die EERSTE vraag gekies in AFDELING C nagesien sal word.

- Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is. GEEN punte sal toegeken word vir antwoorde wat verkeerd genommer is NIE.
- Behalwe waar ander instruksies gegee word, moet antwoorde in volsinne wees.
- Gebruik die punttoekenning en aard van elke vraag om die lengte en diepte van 'n antwoord te bepaal.
- Gebruik die tabel hieronder as 'n gids vir punte- en tydstoekenning wanneer elke vraag beantwoord word.

AFDELING	VRAAG	PUNTE	TYD (minute)
A: Objektiewe tipe vrae VERPLIGTEND	1	30	20
B: DRIE direkte/indirekte tipe vrae KEUSE: Beantwoord enige TWEE.	2	40	70
	3	40	
	4	40	
C: TWEE opsteltipe vrae KEUSE: Beantwoord enige EEN.	5	40	30
	6	40	
TOTAAL		150	120

- Begin die antwoord op ELKE vraag op 'n NUWE bladsy, bv. VRAAG 1 – NUWE bladsy, VRAAG 2 – NUWE bladsy.
- Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
- Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A (VERPLIGTEND)**VRAAG 1**

1.1 Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommers (1.1.1 tot 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 D.

1.1.1 Jabu, die spanleier by Groep Projekte, gebruik 'n ... leierskapstyl wanneer besluite geïmplementeer word sonder om werknemers te raadpleeg.

- A transaksionele
- B charismatiese
- C demokratiese
- D outokratiese

1.1.2 Sizani & Paul Prokureurs is gesamentlik en afsonderlik aanspreeklik vir die skulde van die besigheid. Hierdie ondernemingsvorm staan as 'n ... bekend.

- A maatskappy sonder winsoogmerk
- B vennootskap
- C privaat maatskappy
- D publieke maatskappy

1.1.3 Nicky het die terugvoersessie ná sy aanbieding op 'n professionele wyse hanteer toe hy ...

- A sy foute verdedig het wat deur die gehoor uitgewys is.
- B slegs die persoon aangespreek wat die vraag gestel het.
- C die hoofpunte van die aanbieding opgesom het.
- D sy antwoorde kort en saaklik gehou het.

1.1.4 Masande Bpk. het ... as een van hul fokusareas van korporatiewe maatskaplike investering (KSI) geïdentifiseer.

- A landelike ontwikkeling
- B gelyke indiensneming
- C besigheidsetiek
- D voorsieningskettings

1.1.5 Die proses wat 'n bestuurder gebruik om die beste oplossing te kies, staan as ... bekend.

- A probleemoplossing
- B roetine denke
- C besluitneming
- D dinkskrums

(5 x 2) (10)

- 1.2 Voltooi die volgende stellings deur die woord(e) in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (1.2.1 tot 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

taal; grafieke; herinbesitstelling; kundige; tabelle; aweryklousule; belastingontwyking; aggressiewe; ras; belastingontduiking

- 1.2.1 Goeie Versekerings BPK. het ... toegepas toe goedere deur Fred Handelaars vir meer as die markwaarde daarvan verseker is.
- 1.2.2 Steven, 'n verkoopsbestuurder by YX Traders, gebruik ... om verkoopssyfers in kolomme en rye te vertoon tydens sy aanbieding aan bestuur.
- 1.2.3 'n Besigheid wat 'n tolk vir vergaderings aanstel, spreek ... as 'n diversiteitskwessie aan.
- 1.2.4 Kevin Logistieke hanteer ... as 'n tipe onetiese sakepraktyk deur alle belastingopgawes betyds by SAID in te dien.
- 1.2.5 Bestuurders hanteer ... persoonlikhede deur hulle genoeg tyd te gee om te praat sonder om ander te intimideer.

(5 x 2) (10)

- 1.3 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n term in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–J) langs die vraagnommers (1.3.1 tot 1.3.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.3.6 K.

KOLOM A		KOLOM B	
1.3.1	Skuldbriewe	A	handhaaf morele standaarde wanneer sake gedoen word
1.3.2	Padongelukkefonds	B	bevorder die beeld van die besigheid en verhoog winste
1.3.3	Staatsbeheerde maatskappye	C	uitgereik om eie kapitaal by die aandeelhouers te verkry
1.3.4	Korporatiewe maatskaplike verantwoordelikheid	D	vergoed voetgangers vir beserings opgedoen as gevolg van nalatige bestuurders
1.3.5	Etiese gedrag	E	verliese moet deur die direkteure gedek word
		F	uitgereik om leningskapitaal by die publiek te verkry
		G	bevorder die lewenstandaard van die gemeenskap sonder opbrengs op beleggings
		H	verliese moet deur die belastingbetaler gedek word
		I	handhaaf die gedragskode van 'n spesifieke professie
		J	vergoed werknemers vir beserings wat in die werkplek opgedoen

(5 x 2) (10)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord ENIGE TWEE vrae in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n NUWE bladsy begin, bv. VRAAG 2 op 'n NUWE bladsy, VRAAG 3 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 2: BESIGHEIDSGELEENTHEDE

- 2.1 Noem enige DRIE voorbeelde van korttermynversekering. (3)
- 2.2 Beskryf kortliks die aspekte wat in ag geneem moet word wanneer 'n multimedia-aanbieding ontwerp word. (4)
- 2.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

Inzalo Onderneming het 'n bedrag van R15 000 oor 'n tydperk van twee jaar teen 8% saamgestelde rente per jaar in 'n vaste deposito belê.

- Bereken die rente wat Inzalo Onderneming na TWEE jaar sal ontvang. Toon ALLE berekeninge. (4)
- 2.4 Verduidelik die belangrikheid van versekering vir besighede. (6)
- 2.5 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

PERFEKTE HANDELAARS (PH)

Emihle, die verkoopsbestuurder by Perfekte Handelaars, het 'n aanbieding aan die raad van direkteure gemaak. Sy het voor die aanvang van haar aanbieding harde kopieë van die verkoopsyfers aan hulle versprei.

- 2.5.1 Identifiseer die visuele hulpmiddel wat Emihle tydens haar aanbieding gebruik het. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal. (3)
- 2.5.2 Beskryf die positiewe impak van die visuele hulpmiddel wat in VRAAG 2.5.1 geïdentifiseer is. (4)
- 2.6 Onderskei tussen *bestuur* en *leierskap*. (4)
- 2.7 Bespreek hoe die volgende kriteria tot die sukses en/of mislukking van 'n publieke maatskappy kan bydra:
- 2.7.1 Bestuur (4)
- 2.7.2 Wetgewing (4)
- 2.8 Stel situasies voor waarop die laissez-faire-/vryeteuels-leierskapstyl in die werkplek toegepas kan word. (4)

[40]

VRAAG 3: BESIGHEIDSROLLE

- 3.1 Noem enige TWEE menseregte in die werkplek. (2)
- 3.2 Beskryf kortliks die voordele van diversiteit in die werkplek. (6)
- 3.3 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

ZINTLE BAKSTONE (ZB)

Zintle Bakstene spesialiseer in die vervaardiging van gehalte bakstene. ZB verskaf persoonlike beskermende klere aan werkers. Die werknemers van ZB sorg vir hul eie gesondheid en veiligheid wanneer bakstene vervaardig word. Hulle meld alle ongelukke wat plaasgevind het teen die einde van die dag by die bestuur aan.

- 3.3.1 Haal TWEE verantwoordelikhede van die werknemers van ZB om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder vanuit die scenario hierbo aan. (2)
- 3.3.2 Gee ZB raad oor ander verantwoordelikhede van die werknemers om menslike gesondheid en veiligheid in die werkplek te bevorder. (4)
- 3.4 Verduidelik hoe misbruik van werktyd as 'n tipe onprofessionele sakepraktyk, uitdagings vir besighede inhou. (6)
- 3.5 Bespreek die voordele van kreatiewe denke in die werkplek. (4)
- 3.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

BOORGAT TEGNOLOGIE (BT)

Boorgat Tegnologie beoog om 'n nuwe elektroniese boorstelsel bekend te stel. Hulle het al die voor- en nadele vir die verandering na die nuwe stelsel oorweeg. BT het ook 'n paneel kundiges versoek om navorsing oor die uitdagings van hierdie stelsel te doen.

- 3.6.1 Identifiseer TWEE probleemoplossingstegnieke wat deur BT gebruik is. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 3.6.1 te beantwoord.

PROBLEEMOPLOSSINGS- TEGNIKE	MOTIVERINGS
1.	
2.	

- 3.7 Bespreek die korrekte prosedure om griewe in die werkplek te hanteer. (6)
- 3.8 Stel maniere voor waarop professionele, verantwoordelike, etiese en effektiewe sakepraktyke uitgevoer behoort te word. (4)

[40]

VRAAG 4: DIVERSE ONDERWERPE**BESIGHEIDSGELEENTHEDE**

4.1 Noem enige TWEE leierskapsteorieë. (2)

4.2 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vraag wat volg.

KAMESH HANDELAARS (KH)

Kamesh Handelaars het 'n versekeringskontrak by Veilige Versekerers uitgeneem. KH was eerlik toe die kontrak aangegaan is deur alle relevante feite bekend te maak. Kamesh het homself ook in die geval van lewensverlies verseker.

4.2.1 Identifiseer TWEE beginsels van versekering van toepassing op KH. Motiveer jou antwoord deur uit die scenario hierbo aan te haal.

Gebruik die tabel hieronder as 'n RIGLYN om VRAAG 4.2.1 te beantwoord.

BEGINSELS VAN VERSEKERING	MOTIVERINGS
1.	
2.	

(6)

4.3 Bespreek faktore wat oorweeg moet word wanneer 'n aanbieding voorberei word. (6)

4.4 Evalueer die impak van vaste deposito's van 'n beleggingsvorm. (6)

BESIGHEIDSROLLE

4.5 Noem enige TWEE King-kode-beginsels vir goeie korporatiewe bestuur. (2)

4.6 Lees die scenario hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

MEGA VERVAARDIGING (MV)

Mega Vervaardiging spesialiseer in die vervaardiging van skoolskoene. MV verskaf basiese onderwys vir volwassenes. Hulle belê ook in werkskeppingsprojekte in hul gemeenskap. MV streef daarna om 'n balans tussen die elemente van die drievoudige sleutelaspekte te handhaaf.

4.6.1 Haal TWEE voorbeelde van KMI-projekte in die scenario hierbo aan. (2)

4.6.2 Verduidelik die verhouding tussen maatskaplike verantwoordelikheid en drievoudige sleutelaspekte. (6)

4.7 Bespreek hoe besighede *armoede* as 'n diversiteitskwessie in die werkplek kan hanteer. (6)

4.8 Beveel maniere aan waarop besighede 'n omgewing kan skep wat kreatiewe denke in die werkplek bevorder. (4)

[40]

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord ENIGE EEN vraag in hierdie afdeling.

LET WEL: Dui die VRAAGNOMMER van elke vraag wat jy kies, duidelik aan. Die antwoord op ELKE vraag moet boaan 'n nuwe bladsy begin, bv. VRAAG 5 op 'n NUWE bladsy of VRAAG 6 op 'n NUWE bladsy.

VRAAG 5: BESIGHEIDSGELEENTHEDE (BELEGGING: SEKURITEITE)

Besighede belê in 'n verskeidenheid aandele, insluitend gewone en voorkeuraandele vir toekomstige groei. Sommige besighede oorweeg beleggingsfaktore voordat hulle hul surplusfondse in effektetrusts belê. Besighede moet dus bewus wees van die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitebeurs.

Skryf 'n opstel oor beleggingsekuriteite waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die verskille tussen *gewone* en *voorkeuraandele*.
- Verduidelik enige DRIE faktore wat in ag geneem moet word wanneer beleggingsbesluite geneem word.
- Bespreek die impak van effektetrusts as 'n beleggingsvorm.
- Gee besighede raad oor die funksies van die Johannesburgse Sekuriteitebeurs (JSE).

[40]

VRAAG 6: BESIGHEIDSROLLE (SPANPRESTASIE EN KONFLIKBESTUUR)

Konflik kan ontstaan wanneer verskillende mense saamwerk daarom moet besighede konflik kan hanteer. Besighede moet hulself vergewis van die stadiums van spanontwikkeling en ook maniere vind om moeilike werknemers te hanteer.

Skryf 'n opstel oor spanprestasie en konflikbestuur waarby jy die volgende aspekte insluit:

- Beskryf kortliks die oorsake van konflik in die werkplek.
- Verduidelik hoe besighede konflik in die werkplek kan hanteer.
- Bespreek DRIE stadiums van spanontwikkeling.
- Stel verskillende maniere voor waarop besighede moeilike werknemers in die werkplek kan hanteer.

[40]

TOTAAL AFDELING C: 40
GROOTTOTAAL: 150